

SLOVENSKI PREVODOSLOVNI KORPUS

Špela Vintar

Filozofska fakulteta, Ljubljana

UDK 811.163.6'25=005:81'322.4

Prispevek podaja pregled zanimivih tujih raziskovalnih izsledkov s področja korpusnega prevodoslovja, nato pa predstavi hipoteze o pričakovanih lastnostih prevedene slovenščine, ki smo jih oblikovali bodisi na podlagi dosedanjih raziskav bodisi še nepreverjenih slutenj o razširjenih prevajalskih strategijah v našem prostoru. Nazadnje predstavljamo Slovenski Prevodoslovni Korpus (SPOOK), projekt gradnje petjezičnega vzporedno-primerljivega korpusa izvornih in prevedenih besedil, ki bo podlaga za preverjanje teh hipotez.

korpusno prevodoslovje, prevodoslovni korpus, zgodovina prevajanja, prevedeni jezik, prevodne univerzalije

The paper gives an overview of interesting research findings in the field of corpus-based translation studies and then presents some initial hypotheses about the expected characteristics of translated Slovene. A resource that shall facilitate new findings is the Slovene Translation Corpus (SPOOK), a project to construct a multilingual cross-comparable corpus of original and translated texts.

corpus-based Translation Studies, translational corpus, history of translation, translated language, translation universals

1 Uvod

V zadnjih dveh desetletjih se prevodoslovne raziskave v svetu zavestno odmikajo od tradicionalnega pojmovanja idealnega prevoda v smislu iskanja ekvivalence na različnih ravneh in se namesto tega osredinjajo na ciljno (besedilno in pragmajezikoslovno) kulturo kot odločilni dejavnik pri nastanku prevoda (Toury 1995, Baker 1993). Pri tem stopajo v ospredje korpusne metode prevodoslovne analize, ki omogočajo preverjanje hipotez na velikih večjezičnih zbirkah besedil.

Korpusno prevodoslovje izhaja iz prepleta dveh disciplin, korpusnega jezikoslovja in prevodoslovja, pri čemer se pri slednje naslanja predvsem na opisno prevodoslovje, kot ga je s svojim prelomnim delom osnoval Toury (1995). Gre za metodološko in teoretično drugačen pristop k raziskovanju prevajanja, saj – kot pojasnjuje Baker (1995, 1996) – se pri

korpusnem prevodoslovju v ospredje postavi prevodno besedilo kot besedilno zvrst in kot neodvisen predmet raziskovanja. S tem je bil ustvarjen zavestni odmik od jezikoslovno-komunikativnih pristopov, še posebej pa od pristopov, usmerjenih v pojem ekvivalence, saj se korpusno prevodoslovje z izvirniki ter kognitivnimi prevajalskimi procesi ukvarja kvečjemu posredno, pri interpretaciji dejstev, pridobljenih iz korpusnih podatkov.

Predmet raziskovanja so postali torej prevodi, pri čemer je bila izhodiščna hipoteza, da se prevedeni jezik po določenih lastnostih razlikuje od izvirnega. Pri tem naj kakovost prevoda ne bi igrala bistvene vloge, saj naj bi se omenjene lastnosti kazale tudi v dobrih prevodih, prav tako naj bi se tako imenovane univerzalne lastnosti prevodov kazale v vseh ciljnih jezikih, bolj ali manj neodvisno od jezika izvirnika.

Baker (1996) tako definira naslednje prevodne univerzalije:

- eksplicitacija (*explicitation*), kjer gre za vnos dodatnih informacij v ciljno besedilo; večjo redundantnost; premike v kohezivnosti,
- razdvoumljanje in poenostavljanje (*disambiguation and simplification*),
- normalizacija (*normalisation/conservatism*), kar je težnja po pretiravanju značilnosti ciljnega jezika in uklanjanje njegovim tipičnim vzorcem,
- zglajevanje (*levelling out*), kjer se v prevodu izbira srednjo pot med dvema skrajnostma in se kaže konvergenca k sredini,
- presevanje (*shining-through*), v prevodih je opaziti interferenco jezika izvirnika.

Pri tem je pomembno pojasnilo, da se našti pojavi lahko kažejo na različnih jezikoslovnih ravneh, od leksikalne do besedilne in celo medbesedilne.

Približno v istem času se je na Univerzi v Manchestru, v raziskovalni skupini pod vodstvom Mone Baker, začel oblikovati tudi prvi prevodoslovni korpus za te namene (TEC - Translated English Corpus), ki je načrtno zbiral vzorce prevodov iz različnih jezikov v angleščino, poleg tega pa je vseboval tudi komponento izvirne angleščine, vzete iz korpusa BNC. Korpus TEC je še danes prosto dostopen za spletno pregledovanje in predstavlja dragocen vir za preučevanje prevodnih pojavov v angleško govorečem svetu.

Odtlej je bilo po svetu izvedenih že precej raziskav na različnih jezikih in korpusih, ki so poskušale najti dokaze za zgornje hipoteze. Olohan in Baker (2000) sta s pomočjo analize pogostosti veznika *that* v prevedenih angleških besedilih našli dokaze za podzavestno ekspliciranje, podoben pojav so na prevedeni nemščini opazovali tudi Hansen idr. (2006) in s pomočjo podrobne skladijske analize prav tako našli dokaze za ekspliciranje.

Druga veja korpusnih prevodoslovcov se je usmerila v preučevanje elementov, ki so v jeziku redki, se pravi tistih korpusnih elementov,

ki se pojavijo le enkrat in jih imenujemo tudi *hapax legomena*. Kenny (2000, 2001) je skušala prek enopojavnic raziskovati ustvarjalnost v izvorniku in prevodu ter dokazati hipotezi normalizacije in zglajevanja. Njena predpostavka je bila, da se ustvarjalnost na leksikalni ravni kaže prav pri redkih besedah ter da se pri prevajanju ustvarjalne leksikalne rešitve podzavestno zamenjujejo z bolj ustaljenimi. Čeprav je temu eksperimentu posvetila celo knjigo, je iz njenih rezultatov razvidno, da je ustvarjalnost vendarle prekompleksen pojem, da bi ga bilo mogoče zanesljivo meriti zgolj s pogostostmi posameznih leksikalnih enot. Kljub temu so po sorodnih metodah posegli tudi raziskovalci drugih jezikov, npr. Stewart (2000) s svojimi študijami italijansčine in Mauranen (2000) za finščino.

Omeniti velja še dve študiji, ki se ukvarjata s sistematičnimi primerjavami pogostosti, in sicer se Olohan (2003) posveti rabi skrajšanih oblik predvsem pomožnih glagolov in zaimkov v angleščini (npr. *is not/isn't, they are/they're* itn.). Ker se skrajšane oblike navadno rabijo v nižjih registrih, se pravi manj formalnih besedilnih vrstah kot razvezane oblike, je bila njena izhodiščna hipoteza, da bodo prevedena besedila vsebovala manj skrajšanih oblik kot izvirna, in sicer predvsem zaradi učinka normalizacije oziroma standardizacije, ki jo podzavestno izvajajo prevajalci. Čeprav ta hipoteza ni bila v celoti potrjena, pa se v analiziranem vzorcu vendarle pokaže takšna težnja. Eskola (2004) se je pri svoji raziskavi osredotočila na netipične pogostosti določenih slovnčnih oblik v prevedenih in izvirnih finskih besedilih ter dokazala pomembne razlike, res pa je, da ostaja njena interpretacija opaženih pojavov nedorečena v smislu poglobljene kvalitativne analize razlik.

Na splošno iz pregleda relevantne znanstvene literature s področja korpusnega prevodoslovja izhajajo nekaj pomembnih zaključkov:

- korpusne metode se v svetu že več kot desetletje uporabljajo za preučevanje lastnosti

prevodov in za pridobivanje dragocenih podatkov, ki nudijo vpogled v doslej neraziskane, pretežno podzavestne prevajalske procese,

- razvoj korpusnega prevodoslovja je po svetu sprožil pospešeno gradnjo dvo- in večjezičnih prevodoslovnih korpusov, ki predstavljajo neprecenljiv jezikovni vir za prevodoslovne in jezikoslovne raziskave v širšem smislu,

- spoznanja o prevodih odpirajo nova vprašanja o izvirnem jeziku oziroma o jeziku nasploh,

- kljub obsežnemu raziskovalnemu opusu navedenih in drugih avtorjev ostajajo številna vprašanja še povsem neraziskana, denimo kvantitativna korpusna primerjava prevodov v materni in nematerni jezik, primerjava pojavnosti omenjenih prevodnih univerzalij v različnih besedilnih vrstah, žanrih in registrih, kako se ugotovitve korpusnega prevodoslovja navezujejo na prevodne norme in druge kulturno specifične dejavnike,

- v slovenskem prostoru tovrstnih raziskav še ni bilo, čeprav bi bile glede na specifične našega jezikovnega prostora ter na razširjenost prevedenih besedil pričakovane in nujne.

Iz zgornjih raziskovalnih izhodišč izhaja motivacija za raziskovalni projekt Slovensko prevodoslovje – viri in raziskave,¹ ki poteka od maja 2009 in v okviru katerega naj bi bila omenjena vrzel zapolnjena.

2 Slovensko korpusno prevodoslovje

2.1 Raziskovalna izhodišča

Naša začetna hipoteza je, da je prevedena slovenščina v resnici drugačna od slovenščine, ki se pojavlja v izvornikih. Ta hipoteza ne temelji le na rezultatih raziskav za druge jezike, temveč je tesno povezana z družbenimi, kulturnimi in zgodovinskimi vidiki prevajanja v slovenščino in iz nje. Čeprav je prevajanje tako razširjeno in družbeno sprejeta dejavnost, ki je vse od srednjega veka odločilno vplivala na razvoj slovenščine (Kocijančič Pokorn

2008a, Prunč 2009), pa je status prevoda tradicionalno neenakopraven; delno tudi zaradi zelo razširjene dvo- in večjezičnosti med boljše izobraženim prebivalstvom. Že v 19. stoletju je bilo med slovenskimi literati splošno uveljavljeno prepričanje, da imajo lahko umetniško vrednost zgolj izvorniki, medtem ko prevodi – še posebej iz nemščine – kontaminirajo jezik in ogrožajo slovensko narodno identiteto (Hladnik 1992).

Na področju prevajanja je slovenska kultura do te mere ponotranjila diglotični model, v katerem je nemščini pripadala višja, slovenščini pa nižja funkcija, da ga je postavila tudi kot normo lastne prevajalske produkcije. V slovenščino naj bi se v 19. stoletju prevajale samo nižje zvrsti književnosti in praktični priročniki, namenjeni preprostemu enojezičnemu bralcu. (Prunč 2009)

Prepričani smo, da pri prevajanju v slovenščino ostaja močna tradicija samocenzure, ki izvira primarno iz zgodovinsko nestabilnega statusa slovenščine in jezikovne norme ter posledično pretirano zaščitniškega odnosa slovenskega jezikoslovja, ki je branilo »jezikovno čistost« in svarilo pred tujimi vplivi, sprva nemškimi, nato srbohrvaškimi in nazadnje angleškimi.

Poseben pečat v zgodovini slovenskega prevajalstva nosijo prevodi iz obdobja socializma, ko se je še posebej v nekaterih žanrih (npr. otroški in mladinski literaturi) izvajala stroga politično motivirana cenzura, ki je povsem sprevrčala izvorna sporočila, izločala vsakršne omembe religije in z izkrivljenimi prevodi širila svoje politične vrednote med mladostniki (glej Kocijančič Pokorn 2005; 2008b). Z današnjega vidika, ko je v prevajalski praksi in laični recepciji prevladujoča doktrina ekvivalenca, so tako grobi posegi v izvornik in avtorjevo intenco, kot jih Kocijančič Pokorn opisuje na primeru mladinske uspešnice Heidi, skoraj nepredstavljivi.

¹ <http://lojze.lugos.si/spook>.

Kulturnopolitična zgodovina Slovencev ni vplivala le na razvoj slovenščine, ampak je na specifičen način sooblikovala tudi nizko jezikovno samopodobo. Že tako kompleksna slovnica je dodatno zapletena zaradi slabih jezikovnih priročnikov in slovnicega totalitarizma. Prevajalci, ki z jezikom delajo poklicno, bi morali biti prepričani vsaj o svoji kompetenci v maternem jeziku, pa niso in zato jezika morda ne uporabljajo suvereno.

Pri prevajanju se poleg tega tudi izkušeni prevajalec občasno pusti zavesti izhodiščni strukturi, čemur pravimo interferenca ali presevanje in kar ima za posledico netipično ciljno strukturo. Po drugi strani je položaj v Sloveniji specifičen, saj je prevajanja v slovenščino danes razmeroma veliko, prav tako, kot ga je bilo veliko tudi v preteklosti. Po nekaterih ocenah je posledično približno tretjina pisnih besedil v slovenščini prevedenih; prevodi so torej zelo pogosti, kar je precej drugače kot denimo v angleščini. Vsi rojeni govorniki slovenščine so torej izpostavljeni velikim količinam prevedene slovenščine, kar pomeni, da je razmeroma težko potegniti jasno razmejitev med tvorjenjem izvornih in prevedenih besedil.

Iz teh domnev smo oblikovali hipotezo o specifičnih lastnostih prevedene slovenščine, izbrana raziskovalna metodologija za njihovo preverjanje pa je kvantitativna oziroma korpusna. Naša hipoteza je torej, da bomo v prevodih v slovenščino našli dokaze o presevanju, normalizaciji, simplifikaciji in uravnavanju, s pomočjo korpusnih dokazov in nadaljnjih raziskav pa bomo skušali omenjene pojave tudi pojasniti.

2.2 Dosedanje raziskave in korpusi

Ko govorimo o dosedanjih raziskavah, moramo morda najprej pojasniti, da skoraj vsako raziskovalno ukvarjanje s prevodi vključuje nabor določenega gradiva, in to gradivo marsikdo poimenuje korpus. V kontekstu korpusnega jezikoslovja, na katerega se, kar se tiče instrumentarija, korpusno prevodoslovje še

kako navezuje, je to poimenovanje upravičeno le, če zbirka besedil ustreza nekaterim temeljnim kriterijem in če so raziskovalne metode korpusne oziroma če se za dokazovanje hipoteze uporabljajo kvantitativna in/ali statistična opažanja, pridobljena iz avtentičnega korpusnega gradiva.

Slovenščina je s korpusi načeloma dobro opremljena (Vintar 2008a), poleg referenčnega korpusa je na voljo tudi precej specializiranih in večjezičnih korpusov, ki so v pomoč predvsem prevajalcem, za prevodoslovne študije pa so manj primerni, saj večinoma (npr. korpusi Ijs-Elan, Trans, Evrokorus) ne vsebujejo informacije o smeri prevoda.

Izjemno pomemben vir za zgodovinsko prevodoslovje je bil ustvarjen v okviru raziskovalnega projekta pod vodstvom prof. Ericha Prunča, ki ga je sofinancirala avstrijska vlada (FWF P17465) in katerega rezultat je digitalna knjižnica in korpus TraDok. Gre za najpopolnejšo bibliografijo prevodov iz nemščine v slovenščino ali hrvaščino v časovnem obdobju 1848–1919 ter za kumulativni korpus prevodov v slovenščino, ki smo jih v okviru projekta digitalizirali, ročno popravili, lematizirali, oblikoskladenjsko označili ter pretvorili v enotni zapis TEI (Erjavec 2007). Korpus še ni dokončan in žal ni opremljen s spletnim iskalnikom, kljub temu pa nekatere raziskave že izkoriščajo njegov izjemni potencial (Lipavc Oštir 2007, Vintar 2008b).

Korpusno-prevodoslovnih raziskav, ki bi se ukvarjale s sodobnim jezikom, je bistveno manj, saj zanje tudi ni vzpostavljene infrastrukture. Zanimiv vpogled v postopek eksplicitacije pri prevajanju kulturnih realij, konkretno slovenskih narodnih jedi, podaja Šumrada (2009). Avtorica na podlagi minikorpusa slovenskih jedilnih listov ter njihovih prevodov v angleščino in francoščino pokaže neenotnost in nesamozavest pri prevajanju imen slovenskih jedi v ta dva jezika, kar negativno vpliva na gastronomsko identiteto Slovenije. Njena študija ni neposredno relevantna za pričujoči

okvir, ker se ne ukvarja s prevodi v slovenščino, ampak iz nje, in ker večinoma uporablja kvalitativni način analize, vseeno pa predstavlja eno redkih sodobnih študij prevodnih univerzalij, konkretno eksplicitacije.

Številne druge raziskave se prav tako s pomočjo korpusa lotevajo analize prevedenih besedil, vendar ostajajo glede instrumentarija in argumentacije pretežno v polju kontrastivnih raziskav (npr. Mikolič 2005). V času pisanja prispevka je v teku več doktorskih raziskav, ki so metodološko korpusno zasnovane.

3 Slovenski prevodoslovni korpus

Raziskovalna vprašanja, ki jih je korpusno prevodoslovje načelno in redko dokončno razrešilo drugod, želimo naposled postaviti tudi za slovenske prevode. Temeljni vir za tekoče in prihodnje raziskave bo Slovenski prevodoslovni korpus (SPOOK), ki naj bi po svoji zgradbi omogočal medjezikovno primerjavo prevodnih pojavov pri prevajanju v slovenščino. Ciljni korpus bo obsegal pet jezikov, in sicer štiri jezike izvornikov (angleščina, nemščina, francoščina, italijanščina) in prevode iz teh jezikov v slovenščino, zaradi primerjave prevedenega in izvirnega jezika pa bo korpus vseboval še tretji del, in sicer korpus izvornih besedil v slovenščini. Tripartitno strukturo korpusa kaže Slika 1.

Figure 1: Corpus composition

Slika 1: Zgradba korpusa.

Sorodno tridelno strukturo ima tudi korpus projekta CroCo² (Hansen idr. 2006), ki je namenjen prevodoslovnim raziskavam nemščine, vendar s pomembno razliko, da vsebuje le nemške prevode iz angleščine in obratno. Projekt CroCo je oblikoval tudi smernice za metabesedilne podatke v korpusu, ki temeljijo na standardu TEI; na podlagi teh smernic bodo oblikovane tudi glave besedil v korpusu SPOOK.

Pri zasnovi korpusa je pomembno upoštevati nekaj ključnih vidikov:

- Primerljivost vzporednih delov. Vsi štirje vzporedni deli morajo biti med seboj čim bolj primerljivi, sicer ne bo mogoče primerjati prevodnih pojavov med posameznimi jezikovnimi pari. V praksi to pomeni, da želimo v korpus vključevati le takšne besedilne vrste in žanre, ki se redno prevajajo iz vseh štirih jezikov v slovenščino.

- Primerljivost prevedenega in izvirnega dela. Obe slovenski tretjini korpusa naj bi bili sestavljeni čim bolj podobno.

- Sodobnost. Zanimajo nas prevodni pojavi danes, s čimer mislimo na obdobje zadnjih desetih let.

- Velikost. Čeprav je vsakomur jasno, da je korpus uporaben le, če je velik, bo pri tako kompleksni strukturi pravšnje velikost težko zagotavljati.

Preliminarna raziskava prevodne dejavnosti iz izbranih štirih jezikov v slovenščino je pokazala, da je edina besedilna zvrst, ki v celoti ustreza zahtevam prve točke, leposlovje, zato bo korpus predvidoma vseboval najmanj 50 odstotkov sodobnih leposlovnih del v vsakem segmentu. Ta odločitev ima svoje dobre in slabe strani. Med prvimi je občutek, da so leposlovniki prevodi »tisti pravi prevodi«, pri katerih dajo prevajalci vse od sebe in pri katerih bodo tudi morebitne razlike prišle najbolj do izraza. Po drugi strani pa leposlovje ni reprezentativna

² <http://fr46.uni-saarland.de/croco/index.html>.

zvrst za prevodno dejavnost v celoti, saj se večina prevajanja dogaja na drugih področjih; razen tega utegnejo biti individualni slogi posameznih avtorjev ali prevajalcev tako izraziti, da lahko popačijo kvantitativne meritve.

Dругih 50 odstotkov bo predvidoma sestavljenih iz neleposlovnih knjižnih besedil, publicističnih besedil in tehničnih besedil. Za vse jezikovne pare in besedilne skupine smo za zdaj identificirali potencialne vire, kot vsak korpusni projekt pa bo tudi ta močno odvisen od iznajdljivosti ter vztrajnosti zbiralcev na eni in kooperativnosti besedilodajalcev na drugi strani.

Vsa korpusna besedila bodo oblikoskladensko označena in lematizirana. Označevanje in lematizacijo slovenskega dela korpusa bodo opravljali projektni partnerji na Institutu Jožef Stefan z označevalnikom ToTaLe (Erjavec idr. 2005), za označevanje in lematizacijo drugih jezikov pa si bomo pomagali z nekaterimi prosto dostopnimi jezikovnimi orodji. Vsi štirje vzporedni podkorpusi bodo stavčno poravnani.

Posamezni deli slovenskega prevodoslovnega korpusa SPOOK so v takšni ali drugačni obliki že zbrani in jih je treba le poenotiti ali jezikovnotehnološko obdelati, ti postopki so deloma že v teku. Za nekatere jezikovne pare, npr. nemško-slovenski, pa je treba začeti skoraj z ničle, pri čemer v gradnjo korpusa dejavno vključujemo tudi študente Oddelka za prevajalstvo Filozofske fakultete UL.

S projektom Slovensko prevodoslovje – viri in raziskave, ki se bo zaključil konec leta 2012, bo prevodoslovni in jezikoslovni stroki ponujen obsežen in bogato označen jezikovni vir, s katerim bo mogoče poiskati kvantitativno podprte odgovore na vprašanja, ali se prevedeni jezik razlikuje od neprevedenega, na katerih ravneh in v katerih elementih ter zakaj.

4 Sklep

S preglednim orisom korpusnega prevodoslovja in njegovih zametkov pri nas smo podali

utemeljitev za nadaljnje raziskave s tega področja. Z novimi uvidi v prevajalstvo pa se pojavlja tudi potreba po novih metodologijah, saj so obstoječe korpusne tehnike, v veliki meri podedovane od korpusnega jezikoslovja, nezadovoljive za kvantifikacijo kompleksnih pojavov, s katerimi imamo opravka v prevodoslovju. Čeprav za korpusno raziskovanje eksplicitacije, normalizacije in presevanja na nadstavčni ravni zagotovo še dolgo ne bomo imeli računalniških orodij, pa bo z globljimi in večnivojskimi načini označevanja, ki vključujejo tudi skladensko in semantično analizo, mogoče po korpusih poizvedovati bistveno učinkoviteje.

Literatura in viri

- BAKER, Mona, 1995: Corpora in Translation Studies: An Overview and some suggestions for future research. *Target* 7:2. 223–243.
- BAKER, Mona, 1996: Corpus-based Translation Studies: The challenges that lie ahead. *Terminology, LSP and translation: Studies in language engineering, in honour of Juan C. Sager*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins. 175–186.
- ERJAVEC, Tomaž; IGNAT, Camelia, POULIQUEN, Bruno, STEINBERGER, Ralf, 2005: Massive multi-lingual corpus compilation: Acquis Communautaire and totale. *Proceedings of the 2nd Language & Technology Conference*, april, 21.–23. 2005. Poznan. 32–36.
- ERJAVEC, Tomaž, 2007: Architecture for Editing Complex Digital Documents. *InFuture 2007, Digital Information and Heritage*. Zagreb: Dept. of Information Science. 105–114.
- ESKOLA, Sari, 2004: Untypical frequencies in translated language: A corpus-based study on a literary corpus of translated and non-translated Finnish. Mauranen, Anna, Kujamäki, Pekka (ur.): *Translation Universals: Do they exist?* Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- HANSEN SCHIRRA, Silvia, NEUMANN, Stella, STEINER, Erich, 2006: Cohesion and explicitation in an English-German translation corpus. *Proceedings of the SPRIK conference*. Oslo. 45–50.
- HLADNIK, Miran, 1992: Vloga prevoda v slovensko-nemški literarni tekmi. Hladnik, Miran, Počaj-Rus, Darinka (ur.) *XXVIII. seminar slovenskega jezika, literature in kulture: zbornik predavanj*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik.
- KENNY, Dorothy, 2000: Lexical Hide and Seek: looking for Creativity in a Parallel Corpus. Olohan, Maeve (ur.): *Intercultural faultlines: research models in translation studies*. Manchester: St. Jerome. 93–104.

- KENNY, Dorothy, 2001: *Lexis and creativity in translation*. Manchester: St. Jerome.
- KOCIJANČIČ-POKORN, Nike, 2005: Ste brali Heidi? Primer (post)socialistične cenzure prevodov. Kocijančič-Pokorn, Nike idr. (ur.): *Beyond equivalence, (Graz translation studies, 9)*. Gradec: Institut für Theoretische und Angewandte Translationswissenschaft. 57-72.
- KOCIJANČIČ-POKORN, Nike, 2008a: Translation and TS research in a culture using a language of limited diffusion: the case of Slovenia. *Journal of specialised translation*, julij 2008/10: <http://www.jostrans.org/issue10/art_pokorn.php>.
- KOCIJANČIČ-POKORN, Nike, 2008b: (Post)communist censorship in translation - religion as a taboo. Kralova, Jana, Jettmarova, Zuzana (ur.) *Tradition versus modernity: from the classic period of the Prague school to translation studies at the beginning of the 21st century*, (Opera Facultatis philosophicae Universitatis Carolinae Pragensis, vol. 7). Praga: Karlova univerza v Pragi, Filozofska fakulteta. 175-185.
- LIPAVIČ OŠTIR, Alja, 2007: Die Reblaus - Trtna uš (1881): prevod v družbenem, socialnem in gospodarskem kontekstu. *Slovenski prevodi nemških besedil v obdobju 1848-1918*. Maribor: Filozofska fakulteta, Oddelek za prevodoslovje. 7-8.
- MAURANEN, Anna, 2000: Strange Strings in Translated Language: A Study on Corpora. Olohan, M. (ur.): *Intercultural faultlines: research models in translation studies*. Manchester: St. Jerome. 119-142.
- MIKOLIČ, Tamara, 2005: Smernice o izbiranju med italijanskima perfekto ali kaj je dobro vedeti o vlogi perfektov v prozih besedilih. Kocijančič-Pokorn, Nike idr. (ur.): *Beyond equivalence, (Graz translation studies, 9)*. Gradec: Institut für Theoretische und Angewandte Translationswissenschaft. 107-119.
- OLOHAN, Maeve, BAKER, Mona, 2000: Reporting that in translated English: Evidence for subconscious processes of explicitation? *Across languages and cultures* 1/2. 141-158.
- OLOHAN, Maeve, 2003: How frequent are the contractions? A study of contracted forms in the Translational English Corpus. *Target* 15/1. 59-89.
- PRUNČ, Erich, 2005: Hypothesen zum Gattungsprofil deutsch-slowenischer Übersetzungen im Zeitraum 1848-1918. Kocijančič Pokorn, Nike idr. (ur.) *Beyond Equivalence*. Gradec: Institut fuer Theoretische und Angewandte Translationswissenschaft. 19-38.
- PRUNČ, Erich, 2009: Veliki čudež malega jezika. *Jezik in slovnstvo* 54/1. 5-12.
- STEWART, Dominic, 2000: Conventionality, Creativity and Translated Text. The Implications of Electronic Corpora in Translation. Olohan, M. (ur.): *Intercultural faultlines: research models in translation studies*. Manchester: St. Jerome. 73-92.
- ŠUMRADA, Simona, 2009: Eksplicitnost pri prevajanju slovenskih narodnih jedi. *Jezik in slovnstvo*, 54/2. 81-99.
- TOURY, Gideon, 1995: *Descriptive Translation Studies and Beyond*. Amsterdam: John Benjamins.
- VINTAR, Špela, 2008a: Corpora in Translation: A Slovene Perspective. *Journal of specialised translation* 2008/10: <http://www.jostrans.org/issue10/art_vintar.php>.
- VINTAR, Špela, 2008b: Scientific Transfer through Translation: A Corpus-Based Study of Terminological Strategies in the Times of Franz Joseph of Austria. *Journal of Translation Studies* 11/1. 75-88.
- ZANETTIN, Federico, 2000: Parallel Corpora in Translation Studies - Issues in Corpus Design and Analysis. Olohan, M. (ur.): *Intercultural faultlines: research models in translation studies*. Manchester: St. Jerome. 105-118.